

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursus Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. Quodnam sit primum cognitum ab intellectu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Probaturs secunda pars: quia habita illa specie potest intellectus dubitare utrum res illa sit singularis aut vniuersalis, & debet uti discursu ad colligendam veritatem: ergo virtute istius speciei non percipiebat illam rem, nec ut vniuersalem, nec ut singularem.

QVÆSTIO II.

Quodnam sit primum cognitum ab intellectu.

16. **N**on est quæstio, quodnam ex pluribus obiectis distinctis, quæ cognosci possunt ab intellectu, primum omnium debeat cognosci; quia omnia obiecta non habent inter se talem subordinationem, ut multa ex illis non possint indifferenter cognosci vel prius vel posterius quam alia obiecta; nec enim prius debemus cognoscere colorem quam sonum; aut albedinem quam dulcedinem: sed difficultas est de variis conceptibus, qui possunt haberi de eadem omnino re inter se inuicem subordinatis; quædam prius haberi debeat, v.g. de Petro potest haberi conceptus quatenus est ens, & quatenus substantia, & quatenus homo, & quatenus Petrus, seu indiuiduum humanum; & hi conceptus sunt inter se inuicem sic subordinati per modum minus, vel magis communis, ut patet. Quæritur ergo ex his conceptibus, quem debeat intellectus prius habere.

Potest autem hæc comparatio fieri, vel inter conceptus vniuersales & singulares, ut si quærat an prius debeat concipi Petrus sub aliqua ratione vniuersali, an vero sub ratione aliqua singulari. Vel inter ipsosmet conceptus vniuersales, ut si quærat an Petrus prius debeat concipi sub ratione animalis, quam hominis, aut è contra: Vel denique inter plures conceptus singulares qui possunt haberi de ipso, ut si quærat, an prius debeat concipi per modum animalis singularis quam per modum hominis singularis.

Quæ omnes comparationes, & quæstiones possunt fieri in ordine ad cognitionem distinctam rei, & in ordine ad cognitionem confusam. Est autem cognitio distincta rei in hoc proposito illa cognitio, qua cognoscitur ut includens suas partes essentielles, qualis est cognitio, qua cognoscitur homo, ut constans animalitate & rationalitate: cognitio vero confusa rei est, qua cognoscitur imperfectius quam hoc modo, sic scilicet, ut licet cognoscatur aliqua ratione, non tamen cognoscitur secundum partes suas essentielles, aut intinsecas.

CONCLUSIO I.

17. *Quando cognoscitur aliqua res cognitione distincta secundum se & suas partes, non prius cognoscitur quoad gradus superiores seu magis vniuersales, quam quoad inferiores & minus vniuersales, in quibus illi gradus superiores non includuntur tanquam partes; prius tamen debet cognosci quoad gradus superiores quam quoad inferiores, in quibus gradus superiores includuntur tanquam partes;* verbis gratia ut cognoscatur homo cognitione distincta, non prius debet cognosci quoad animalitatem, quam quoad rationalitatem; bene tamen prius debet cognosci quoad animalitatem quam quoad humanitatem.

Hæc conclusio hoc modo proposita non videtur esse posse in controuersia, & iuxta eam debet explicari. Secundo absolute asserens, in cognitione distincta prius cognosci debere gradus magis vniuersales.

Probaturs prima pars: quia nulla est ratio cur prius ad vnum gradum, quam ad alterum terminetur, siue cognoscatur illos gradus vnica cognitione, siue pluribus; potest enim cognitio rationalitatis haberi absque cognitione animalitatis, & è contra, nec per cognitionem vnius deueniri potest in cognitionem alterius, ut patet: ergo nulla est ratio, ob quam necessario prius debeat cognosci vnus gradus, quam alter.

Probaturs secunda pars; quia impossibile est cognoscere distincte gradum inferiorem includentem gradum superiorem, quin cognoscatur superior, v.g. hominem sine animalitate: potest autem gradus superior cognosci distincte secundum suas partes absque gradu inferiori, v.

g. animal absque homine: ergo prius debet cognosci cognitione distincta gradus superior quam inferior includens ipsum.

18. *Dices* licet posset cognosci gradus superior absque inferiori includente ipsum alia cognitione, non tamen cognitione illa distincta, qua cognoscitur gradus inferior distincte: ergo non prius cognoscitur per illam cognitionem gradus superior quam inferior includens.

Contra, quia vel est eadem ipsa cognitio, qua cognoscitur distincte homo v.g. & animal, vel sunt diuersæ cognitiones. Si diuersæ, sine dubio eadem ipsa cognitio, qua cognoscitur animal, quando cognoscitur homo, potest haberi absque cognitione hominis, nihil enim impedit. Si sit eadem; adhuc eadem cognitio tendens in plura obiecta, potest prius natura tendere in vnum obiectum quam alterum, quando nimirum non potest intelligi tendere in alterum quin intelligatur tendere in primum: potest autem intelligi tendere in primum quin intelligatur tendere in alterum. Sic autem est in proposito: impossibile enim est quod cognitio illa vna distincta possit intelligi terminari ad gradum inferiorem, distincte ipsum repræsentando, quin intelligatur tendere in partes ipsius: potest autem intelligi tendere in partes, distincte ipsas repræsentando saltem seorsim sumptas; quin intelligatur tendere in ipsam rem includentem partes, & consequenter potest intelligi tendere prius in gradum superiorem quam inferiorem includentem illum.

CONCLUSIO II.

19. *In cognitione confusa, qua cognoscitur res insensibilis debet applicata sic, ut possit determinare ad cognitionem sui secundum rationem minus vniuersalem, & magis sibi propriam, quam cognoscitur primum secundum illam rationem propriam; v.g. albedo quando applicatur in illa distantia visus, ut causare possit visionem sui, quatenus albedo est, primo omnium cognoscitur secundum illam rationem ab intellectu.* Hæc est Doctoris supra, ubi dicit in cognitione confusa, prius cognosci speciem specialissimam, quam gradus vniuersaliores: quod intelligendum est iuxta conclusionem.

Probaturs manifeste, quia causa naturalis debet applicata, & non impedita, necessario producit perfectissimum effectum quem potest: sed albedo applicata sensui secundum illam distantiam, secundum quam potest causare visionem sui, quatenus est albedo, est causa naturalis, & illa visio est perfectissimus effectus, quem potest tum producere, nec habet impedimentum: ergo necessario illam producit.

Rursus, producta illa visione, necessario à sensu interno concipitur sub illa ratione, & concepta ab hoc, necessario concipitur similiter ab intellectu non impedito, ob eandem rationem: ergo quando sic proponitur, primus conceptus, qui habetur de ipsa, est conceptus minus vniuersalis, & magis proprius ipsi.

Nec refert quod aliquando causa naturalis debite applicata prius producat imperfectiorem effectum, quam perfectiorem. Hoc enim solum accidit, quando effectus imperfectior necessario præexigitur ad effectum perfectiorem, aut effectus perfectissimus non est producibilis ex natura sua ante imperfectiorem: sed in proposito nullus alius effectus exigitur ante conceptum albedinis sub ratione sua minus vniuersali, & magis peculiari.

20. *Dices* albedinem per illam applicationem, qua applicatur sufficenter ad producendam visionem sui, quatenus albedo, applicari etiam sufficenter ad producendum conceptum sui, quatenus color: ergo non prius debet determinare ad cognitionem sui quatenus albedo, quam quatenus color, & consequenter conceptus minus vniuersalis non est primū cognitū necessario in cognitione confusa.

Respondeo distinguendo vltimum consequens: non est primum cognitum positue, sic ut prius cognoscatur illa ratio, & postea aliæ rationes magis communes, transeat; non est prius cognitum negatiue, sic scilicet, ut nulla alia ratio prius debeat cognosci ante ipsam, nego consequentia. Et in hoc sensu potest intelligi conclusio, & Scorum.

Respondeo secundo, distinguendo antecedens: applicatur sufficenter ad causandum conceptum sui, qua color est,

Y y 3 qu

An prius cognoscatur res cognitione distincta quoad gradus superiores quam inferiores.

Quis gradus prius cognoscitur in cognitione confusa.

qui conceptus esset distinctus à conceptu ipsius quatenus albedo, aut talis qualis habetur de ipso, quando non cognoscitur ut albedo, nego antecedens; qui conceptus est identificatus conceptui albedinis, transeat antecedens, & similiter distinguo consequens: quàm quatenus color conceptu distincto à conceptu albedinis, nego; identificato ipsi, transeat.

Dixi in conclusione: quando applicatur tali modo, quia potest applicari taliter, ut non causet conceptum sui secundum rationem minus vniuersalem, ut quando est valde remota, aut medium est male dispositum, tunc enim causeret speciem sui quatenus color ut sic, aut quatenus alius color, ut patet.

Dices si posset in maiori distantia ac peiori applicatione causare speciem sui quatenus color, multo magis poterit in meliori applicatione id facere.

Respondeo negando sequelam, quia sicut ex natura sua est limitata albedo, ut non possit in illa maiori distantia causare vlllo modo speciem albedinis, per quam posset videri ut albedo, cum tamen ratio albedinis sit perfectior quam ratio coloris; ita etiam potest ex natura sua esse limitata, ut in applicatione qua producit speciem, qua repræsentetur ut albedo, non possit producere speciem, qua repræsentetur ut color.

CONCLUSIO III.

21. Quando cognoscitur res cognitione confusa per discursum medianibus effectibus & operationibus, aliquando cognoscitur prius secundum rationes minus communes, aliquando secundum magis communes. Hac in re debet esse communis; quia aliquando res producit operationes, ex quibus solum possit colligi quod habet cōceptum magis commune, ut quando homo producit sensationes externas, ut visionem; aliquando vero producit operationes, ex quibus colligi potest ratio minus communis, ut quando discurret; ergo aliquando prius cognoscitur secundum alteram.

Ex hoc patet, quādo Scotus absolute dicit in cognitione confusa prius videri conceptum minus vniuersalem, ipsum limitandum ad cognitiones, quæ habentur de rebus sensibilibus absque discursu, & de cognitionibus intuitiuis, quæ immediatè causantur ab obiecto.

QVÆSTIO III.

Vtrum intellectus indigeat speciebus intelligibilibus.

IAm diximus in superioribus dari species in aliquibus sensibus materialibus externis, & in sensibus etiā materialibus internis, earumque naturā & causas indagauimus. Nunc de anima rationali eiusque potētia intellectiua tractantes oportet videre, an eodē modo dentur species aliqua obiectorum, quæ intelliguntur ab intellectu, quibus medianibus efficienter producat intellectiōnes rerum, quas intelligit; sicut visus mediante specie visibili videri colorem ac lucem: si enim dentur huiusmodi species, dabuntur species intelligibiles, tales enim species appellamus intelligibiles; si vero non dentur, non dabuntur species intelligibiles.

CONCLUSIO I.

22. Si rationem spectes, non videtur necessaria species impressa pro hoc statu. Hac est Doctoris q. 17. de anima, & Caballiter alteram partem. Est etiam Thomistis, Theophrastis, Occami, Nominalium, & Baconis, qui communiter citantur; & in eam inclinat Arriaga contra Thomistas recentiores magis communiter.

*Probat*ur principaliter; quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate: sed nulla est necessitas specierum intelligibilium: ergo non dantur.

*Probat*ur minor soluendo rationes quibus aduersarij probant necessitatem earum.

Prima probatio est, quia quodcumque obiectum intelligitur, prius debet esse præsens potētia secundū rationem illā, secundum quam intelligitur, antequam intelligatur: sed intelligitur secundum rationem vniuersalem

lem, & non potest esse præsens intellectui, antequam intelligatur, secundum rationem vniuersalem, nisi secundum speciem: ergo debet dari species.

*Probat*ur minor quoad secundam partem, quia neque secundum se, neque secundum quod relucet in phantasmate potest esse præsens quoad conceptum vniuersalem antequam actu intelligatur; sed non potest esse præsens secundum vllam aliam rationem antequam intelligatur, nisi secundum se, vel secundum quod relucet in phantasmate, vel secundum speciem: ergo si non sit præsens secundum se, vel secundum quod relucet in phantasmate, debet esse præsens secundum speciem.

*Probat*ur maior: quia secundum se & secundum quod relucet in phantasmate, est natum repræsentare se ut singulare: ergo ut sic non est natum repræsentare se ut vniuersale; neque enim secundum eandem rationem potest se repræsentare ut singulare, & ut vniuersale: quia vniuersale & singulare sunt opposita: non potest autem idem secundum eandem rationem repræsentare se secundum oppositas rationes.

23. Contra hanc rationem positue facit, quod quacunque ratione idem obiectum siue secundum se, siue secundum quod relucet in phantasmate, potest producere in intellectu siue se solo, siue concurrente intellectu aut possibili, aut agente, speciem repræsentantem se quoad esse vniuersale & quoad esse singulare: eadem ratione possit producere absque specie siue se solo, siue cum intellectu cognitionem repræsentantem se quoad esse vniuersale & singulare: eadem enim est difficultas utrobique.

Quod si diceretur cum Thomistis non intelligi obiectum sub ratione singulari; neque ab ipso produci speciem, quæ sic ipsum repræsentet, minor esset difficultas, quia dicendum esset obiectum singulare natum repræsentare se potētia materialibus sub ratione singulari, posse repræsentare se potētia intellectiua per modum vniuersalis, & sic idem non repræsentaret se eidem potētia secundum oppositas rationes.

Respondeo ergo in forma negando minorem cum maiori suæ probationis, ad cuius aliam probationē distinguo consequens: secundum eandem rationem realiter loquendo, nego consequentiam: secundum eandem rationem formaliter loquendo, concedo consequentiam. Itaque eadem omnino res includens in se rationes formales diuersas, potest determinare intellectum ad cognitiones diuersas, v.g. secundum rationes vniuersales potest determinare ipsum ad cognitionem sui quoad rationes illas vniuersales; & secundum rationes singulares ad cognitionem sui, quoad rationes particulares, accedente maxime negotiatione intellectus, sine qua negotiatione non potest producere species vniuersales, & particulares.

24. Secunda probatio est etiam ex Doctore: quia obiectum neque secundum se, neque secundum quod relucet in phantasmate potest mouere voluntatem: ergo neque intellectum.

*Probat*ur sequela: quia ideo nequit in voluntatem, quia immaterialis, aut quia est libera; non quia libera, quia alias non posset moueri ab intellectu: ergo quia immaterialis: sed etiam intellectus est æque immaterialis: ergo nequit pati à phantasmate.

Respondeo negando sequelam cum sua probatione; sed ratio potius est, quia voluntas subordinatur immediate intellectui, & huius ratio est non quia est immaterialis quomodocumque, sed quia est appetiua immaterialis; vnde quemadmodum appetiua materiali, correspondet cognoscitiua materialis: ita appetiua spiritali, & immateriali correspondet cognoscitiua immaterialis, atque ideo nequit moueri obiectiue & moraliter à cognoscitiua materiali: quod etiam totum colligitur aut experientia aut autoritate.

Alia probationes Scoti solum concludunt quod intellectus non possit pati à phantasmate, aut obiecto materiali tanquā à causa totali. Sed hoc non sufficit ad improbandam Conclusionē, quia dici potest, quod non patitur

ab

Ratio non
suadet
species
impressas
nelli ibidem;
intelligi-
biles pro
hoc statu.